

ACTIVITATEA SOCIALĂ A LUI OCTAVIAN NEAMȚU LA ZIARUL „ECOUL” — 1944 (II)

6. Cu gândul spre schimbările ce le va aduce pacea și reconstrucția națională, Octavian Neamțu sfătuiește cu prevenitoare înțelepciune la pregătirea științifică a cadrelor ce vor eirmai viața națională. Articolul *Cunoașterea națiunii* (nr. 63/23. II. 1944) combate nu numai primejdia demagogiei ci și pe aceea a incompetenței.

„Ca să fie organizată într-un stat, o națiune trebuie să fie cunoscută.

Multă vreme, o demagogie politică practică chiar și de aici care, aparent o combăteau, cultiva părerea că pentru a conduce o națiune și pentru a organiza un stat ar fi de ajuns să ai o nesfârșită dorință de a face binele așteptat de toată lumea, și, pe calea intuiției ori a unei excepționale inspirații să fii în măsură a ști ce măsuri trebuie luate. O asemenea părere greșită putea deschide drum spre conducerea treburilor statului multor îndrăzneți, care proclamându-și calități personale de deosebită „trăire” a problemelor neamului, înțelese de ei ca de nimeni altul, ar găsi îndreptățirea să ceară cuvânt în îndrumarea vieții naționale. Conducerea statului în acest caz, ar deveni o întreprindere la îndemîna oricui ar izbuti să ademenească încrederea concetățenilor ori să le impună cu violență ascultarea, justificarea gășind-o în chiar prezența lor în fruntea statului, indiferent de mijloacele folosite ca să ajungă acolo.

Viata statelor moderne nu mai îngăduie însă asemenea conduite improvizate; iar statele care nu sint în stare să-și găsească o conducere pregătită pentru împlinirea exactă a răspunderilor ei, sint condamnate să suporte urmări din cele mai grave.

O pătură conducătoare improvizată, o minoritate îndrăzneată, gata să ia asupra ei conducerea statului, cum ai pune stăpînire pe o moșie fără stăpîn, fără să aibă toată zestrea spirituală, morală și tehnică necesară spre a conduce o comunitate de viață organizată, — nu mai poate dura astăzi. Neputînd să exercite efectiv conducerea, fiindcă nu cunoaște nici stările care trebuie gîndite, nici măsurile de luat, o asemenea pătură ajunsă în fruntea treburilor statului va fi înfrîntă de viața națiunii care nu se oprește în dezvoltarea ei, și va cădea, mai curînd sau mai tîrziu sub povara propriei sale nepregătiri.

Dar, o conducere capabilă, statul de oameni potriviți ca să poarte răspunderea unei națiuni și a îndrumării vieții de stat, nu apar din întîmplare ci trebuie să fie pregătiți pentru împlinirea unor asemenea rosturi. Pînă de gradul de dezvoltare atîns de un stat modern, atît de variat și atît de bogat în structura sa, această pregătire nu mai poate fi dată doar de anumite tradiții istorice; clasele istorice conducătoare, nobilimea de toate felurile, conții, grofii, lorzii, boierii, dacă-și rezună competența numai la moștenirile de familie în domeniul conducerii de stat, vor rămîne

tot așa de nepregătiți în fața răspunderilor lor de conducători, ca și cărturarul abia ridicat din clasele de jos și fără nici o pregătire în această direcție. Ca să fie în stare să conducă un stat astăzi, clasele de sus, ca și cele de jos trebuie să se pregătească pentru această sarcină, cea mai de seamă și mai plină de răspunderi dintre toate. Iluzia că virtuțile înaintașilor, care toți au ocupat demnități, ar fi de ajuns ca să facă din tine cel de azi, un conducător destoinic și vrednic, este cumplit de înșelătoare și gravă în consecințe dezastruoase pentru țară.

Condiția necesară ca să avem o elită conducătoare națională este ca ea să cunoască stările românești. În momentul în care oamenii instruiți ai țării ajung să cunoască realitățile naționale, să gândească asupra lor și cunoscându-le real, însuflețiți de iubirea de neam, să se străduiască pentru propășirea lor, statul va fi în măsură să încredințeze posturile sale de conducere unei elite pregătite pentru misiunea organizării și îndrumării vieții naționale.

Această pregătire însă nu o mai dă școala, oricât de înaltă ar fi ea; această pregătire o dă numai legătura îndrumată a tineretului cu viața națională, ceea ce pentru țara noastră înseamnă legătura cu satele și cu țărănimea.

Prezența tineretului în mijlocul țărânimii ca s-o cunoască și ca să învețe răspunderile reale ale conducerii naționale, a fost un bun câștigat la noi în țară. Mult superioară aceleia din alte țări, concepția românească în pregătirea tineretului absolvent pentru misiunea de conducere în viața de stat preconiza pentru el o activitate practică, în care principalul scop urmărit era cunoașterea vieții naționale. Ca să ajungă la acest rezultat, de o deosebită însemnătate și științifică și educativă, cunoașterea vieții naționale devenise în viața tineretului nostru absolvent o activitate spirituală superioară, care încununa ca o probă științifică supremă anii săi de învățatură. Ea nu era rodul doar al unor plimbări printre țărani, nici acela al unor amintiri trezite cu prilejul unei prezențe silite în sat, ci era rezultatul unei activități metodice de cercetare monografică îndrumată și riguros științifică. Oamenii crescuți în disciplina consimțită a acestei școli practice de muncă socială și cercetare științifică, ar fi ivit din rândurile lor o elită națională, pentru care problemele românești ar fi avut un conținut real, concret, ca un lucru viu, cunoscut direct în anii creatori fiind, cu mintea proaspătă și cu sufletul arzător au străbătut țara în drum de muncă și de învățatură. Era drumul cel adevărat care ducea pe tinărul cărturar de la adevărurile cărții, la adevărurile vieții naționale.

Să ne întoarcem la el, ca să pregătim elita conducătoare a statului, în stare să-și împlinească datoria, fiindcă își cunoaște poporul”.

7. Pentru Octavian Neamțu gândul la viitor este echivalent cu gândul la tineret. Articolul *Pentru tineretul țării* (nr. 74/5. III. 1944) îndreaptă acest gând spre cadre variate în care tineretul a dat și va continua să dea mărturia creativității sale.

„Nemaitrăind printre ei, nu mai știm decît foarte puțin despre tinerii de astăzi ai României.

Ceea ce se spune în general despre tineretul țării nu poate fi prea concludent, fiindcă dincolo de aceste mărturisiri e sigur că există o viață adîncă și bogată.

Judecând numai după ceea ce s-a scris și s-a arătat pînă acum din viața tineretului, viața lui apare foarte săracă și în manifestări și în conținut.

Uneori el este reazid în discuțiune cu prilejul vreunei noi măsuri sau legiuiri prin care se caută a i se crea un rost în viața comunității naționale, ori a i se da o îndrumare. În asemenea împrejurări încă tot nu stăm față în față cu tineretul, fiindcă în asemenea împrejurări vorbesc alții despre el, îndrumătorii, oamenii de răspundere, preocupați de soarta generațiilor viitoare. De obicei, aceste legiuiri veneau ca un lucru dictat în temeiul amintirilor pe care le aveau despre vremea cînd eram tineri și cu justificarea experienței personale de educatori ai celor tineri; nu socoteau necesar, aproape niciodată, să întregescă aceste date cu năzuințele, tendințele, aspirațiile, vrierile celor tineri. Adeseori se părea că oamenii aceștia tăcuți, care ne priveau cu destulă nedumerire și neîncredere, nici nu ar avea nimic de spus. Și nu lipsesc nici ocaziunile în care, cu un fel de superioritate matură și chibzuită, ne spunem că, nici nu trebuia să-i întrebăm nimic, fiindcă atunci cînd au vorbit și au făcut au făcut destule greșeli amar plătite.

Tineretul român este însă, fără nici o îndoială, vrednic de mai mult decît atît.

Ceea ce el a dat în școală este un semn destul de convingător. Revistele pe care le publică poartă pecetea clară a unor spirite cultivate, dornice de lucru serios și modern; preocupările sînt de temel și rezolvate cu scrupulozitate și metodă, vădind oameni care știu prețui lucrul bine făcut și disprețuiesc treaba de mintuală. Ispășind, parcă greșeli de care poate nici nu este vinovat, tineretul nostru s-a întors la carte, și-și petrece viața pe băncile universității în biblioteci, ascultător și conștiincios.

Locul tineretului universitar nu este însă numai în Universitate și viața lui nu trebuie închisă numai între zidurile Cetății universitare cu toate bibliotecile, laboratoarele, seminariile și cursurile ei. Și chiar dacă în lumea asta a lui tînărul ar găsi și toate bucuriile pe care le procură o organizare universitară de stil modern, cu stadioane, parcuri sportive, săli de muzică și de distracții sociale, totuși — el nu trebuie să-și rezume nici viața, nici pregătirea la ceea ce-i dă Universitatea.

Prezența activă a tineretului în viața poporului său este necesitate, atît pentru desăvîrșirea pregătirii sale, cît și pentru ca națiunea să trăiască deplin.

Tineretul român este în stare să facă dintr-o asemenea participare la viața comunității naționale o operă pozitivă, constructivă.

Dovezile care se pot cita sînt numeroase. Ne vom mulțumi să cităm doar activitatea practică depusă de el, ani de zile, la sate, organizat în echipe și tabere de muncă; această activitate în vremea cînd a fost sistată încetase de mult a fi doar o experiență, ca să fie o activitate generală, organizată periodic cu rezultate de seamă. Răspîndiți potrivit unui plan unitar de lucru pe cuprinsul întregii țări, în locul unde de mult nu mai pătrunsese nici un cărturar, ei duceau peste tot, un suflet dornic de zidire măreață, o pregătire universitară în domeniul specialității lor și o prezență binefăcătoare de cărturar venit spre țaran cu o inimă curată de frate. Munca aceasta a rămas vie în suflete și în ale tineretului și ale țaranilor, nu numai ca o amintire, dar și ca o dovadă despre ceea ce este bun și necesar pentru viața țării.

Ar fi — de aceea, o eroare din cele mai grave ca să socotim toate îndatoririle noastre față de tineret încheiate.

Trebuie să fie și azi în inima tăinuită a tineretului o însuflețire dornică de lucruri mari. Ca și altădată, așa și azi, tineretul țării visează o muncă în serviciul patriei. Noi am mers pe drumurile noastre în căutarea acestui ideal; ele au fost uneori bune, alteori rele. Dar, cu toate riscurile, am mers pe aceste drumuri ale idealului. Cei de azi nu pot rămâne lipsiți de această mare bucurie care umple sufletul omului și îl înalță pentru toată viața.

Învățînd din tot ce-au făcut și bun cei dinainte, cei tineri de azi au dreptul să-și caute și ei drumul de faptă românească, ieșind dintre zidurile Cetății universitare, spre viața cea mare a patriei.

Și dezvăluind în sufletele lor aceste năzuințe să le dăm puțină să devină oameni, în școala cea vie a muncii pentru popor”.

Tot ce privea patria, poporul, era legat în gîndirea lui Octavian Neamțu de tineret în care avea o mare încredere. În toate ocaziile oferite de cercetările socio-culturale pe care le iniția, le organiza sau le sprijinea cerea să se constituie o echipă specială care să evidențieze problemele specifice tineretului, aspirațiile și disponibilitățile sale participative. Se ocupa cu atenție de tinerii studiosi, talentați, serioși și mai ales de cei ce manifestau interes pentru viața satelor. Fără a minimaliza cituși de puțin mediul urban, el a considerat că ruralul, țărănimea, trebuie să constituie domeniul prioritar al eforturilor de dezvoltare culturală.

8. Articolul *Ridicarea satelor* (nr. 85/16. III. 1944) readuce în atenție viața satelor și marea răspundere a tuturor față de aceasta „ca o problemă de cultură”.

„Grija activă a întregii pături conducătoare de astăzi, oficială și neoficială, pentru țărănime, reprezintă una din înfățișările impunătoare ale vieții noastre contemporane.

Aproape nu a rămas nici o autoritate de stat și nici un departament care să nu fi luat printre grijile și atribuțiunile sale și măcar ceva în legătură cu viața țărănească. Activități care, acum zece ani, erau privite ca niște încercări generoase dar fără sorti de reușită sînt acum îmbrățișate de toată lumea, acordîndu-li-se o atențiune deosebit de zeloasă.

Starea aceasta nu este lipsită de unele primejdii a căror stăvilire e bine să fie făcută din vreme. Discuțiunea noastră nu are caracterul unei critici îndreptată împotriva unor activități care sînt și foarte necesare și îndeosebi bine făcute ci ea pornește dintr-o preocupare de metodă și din dorința de a contribui la înfrînarea unei risipe de energie și de materiale; de asemenea, examinarea lucrurilor în vederea unei simplificări. a unei ordonări și a unei coordonări a lor nu poate fi decît folositoare tuturor celor care lucrăm pentru sate.

Părerea că, fiind România o țară de țărani munca pentru sate constituie o datorie pentru toate departamentele, oricît ar fi de adevărată, nu trebuie să ne ducă la greșeala de a pretinde și de a justifica desfășurarea unor activități de același fel din partea tuturor. Într-adevăr, nimic nu poate fi mai greșit decît să cerem spre pildă, Ministerului Lucrărilor Publice, a cărui activitate este, fără îndoială, strîns legată și de cea mai mare însemnătate pentru viața satelor, să creeze și ei activități și instituții culturale la sate. Cu atît mai adevărat este însă că o împlinire deplină și conformă

cu nevoile românești a activității speciale care revine fiecărui departament de stat reprezintă de fapt o muncă pentru țărănime. Ca să stăm în slujba țărânimii, nu este necesar, nici azi și nu va fi necesar niciodată ca toți să facă același lucru, ci ca activitatea specială a fiecărui departament ca și a instituțiilor speciale pentru cultura poporului să fie coordonate într-un plan unitar de muncă pentru sate și țărănime.

Credința că un singur departament, oricât de mare ar fi el și oricât de strins legate de viața țărânimii ar fi rosturile lui, poate să-și asume singur răspunderea ridicării satelor, constituie una din erorile curente și primejdioase în acest domeniu de preocupări.

Problema ridicării satelor nu este numai o problemă economică, nici exclusiv o problemă sanitară, și nici doar o problemă de educație agricolă sau o problemă școlară; de asemenea ridicarea satelor nu va putea fi realizată niciodată dacă ne vom mărgini a o considera numai sub raportul măsurilor de ordin administrativ.

Delimitările pe care sîntem deprinși a le face între domeniile de activitate ale diferitelor departamente nu înseamnă să credem că aceste delimitări, create de noi din necesități de organizare administrativă, adică pentru buna rînduială a lucrărilor noastre în conducerea treburilor statului, își găsesc o stare corespunzătoare și în viața satelor, unde, în acest caz, chestiunile agricole ar sta deosebit de cele sanitare sau spirituale.

Dar, neținînd seama de aceste categorisiri de birou ale noastre, viața satului constituie un întreg care nu se lasă tăiat în felii și care, ca să fie îndrumată, înrîurită sau transformată pretinde măsuri corespunzătoare. În acest întreg, în acest tot unitar, care este viața satului, problemele de ordin economic, sanitar, agricol, educativ, problemele de orice fel sînt indispensabil legate între ele.

Problema ridicării satelor este o problemă de cultură a satului, adică o problemă care privește totalitatea vieții lui și care pretinde soluții corespunzătoare, care aparțin unui domeniu special de activitate: cultura poporului”.

9. Încercător în geniul creator al poporului nostru și mîndru de tradițiile sale incontestabile, Octavian Neamțu combate încercările unor istorici străini de a denigra continuitatea și identitatea națională a românilor, referindu-se nu numai la argumentele istorice și arheologice ci mai ales la capacitățile culturale, creative ale națiunii. Articolul *Valoarea prezentului* (nr. 99 — joi 30 martie 1944) este de o actualitate certă.

„O veche deprindere ne-a ispitit și pe noi ca să invocăm mereu, ca un temei al îndreptățirilor noastre de stăpînire și de viață politică neatîrnată, meritele înscrise în istorie pe seama neamului românesc, prin luptele glorioase ale voievozilor noștri, ca și prin documentele spirituale rămase din vremea lor. O întreagă literatură istorică, de cea mai înaltă valoare științifică, a dezgroap și continuă să dezgroape, din arhive și din pămînt dovezile dăinuirii românești pe întregul cuprins al pămîntului nostru, precum și semnele vieții noastre organizate în slujba idealurilor celor mai înalte ale vremii. Datorită acestei munci care s-a desfășurat și cu pasiune și cu înaltă competență științifică, tezele tendențioase ale adversarilor noștri, ca aceea cunoscută despre prezența noastră timpurie

din Ardeal și Banat, sau atâtea versiuni nefondate despre originea românilor, au căzut una după alta, înfrunte de puterea limpede a operei istoricilor noștri.

Gindurile ne mină spre figura dominatoare, profetică, a lui Nicolae Iorga, cel care, mai mult ca oricare altul din vremea lui, și fără să fie întrecut încă de nimeni din cei de azi, a făcut din știința lui o armă în slujba drepturilor neamului.

Dar toată această măreață activitate științifică în serviciul poporului a avut ca urmare și inclinarea de a judeca soarta și caracterul nostru mai ales în raport cu ceea ce a fost odată, raportind orice stare prezentă la vremea similară din trecut. Și tot ca urmare a acestei metode, am ajuns să cunoaștem și să prețuim mai mult trecutul poporului, decît toată activitatea lui prezentă”.

Acordînd locul cuvenit argumentului istoric, Octavian Neamțu consideră că cea mai înaltă valoare trebuie atribuită sensului cultural al prezentului și viitorului, capacității de creație și afirmare permanentă a poporului. Prin semnificația și însemnătatea lor, noile înfăptuiri ale națiunii pot fi mai importante decît cele trecute.

„Spre deosebire de ceea ce cred unii din vecinii noștri pe care în sfîrșit, vremea începe să-i depășească și în metode și în concepții și în intențiuni, lumea de mîine nu se va mai construi doar pe rosturile unor drepturi istorice, ci mai ales pe capacitatea de creație a neamurilor. Va fi ca un mare examen și ca o mare întrecere la care vom putea participa, în rînd cu cei mai de seamă coluptători, inseriindu-ne cu tot ce găsim pe cuprinsul țării, ca rod al geniului românesc din cele mai vechi timpuri, și, mai ales, cu tot ce spiritul românesc a creat și creează azi în știință, în literatură, în artă, în economie, în organizarea socială și politică.

S-au scris atîtea lucrări în care s-a consemnat măreața viață trecută a poporului românesc, dar lipsește pînă acum opera care să oglindească viața, munca vie și rodnică inspirată de cele mai înalte idealuri etice și sociale”.

Autorul nu se limitează la „un inventar de titluri și lucrări, sau la o listă de personalități creatoare, ci, consideră necesară o sinteză” care să reprezinte prin alcătuirea și spiritul ei chiar, nivelul înalt de metodă și idealurile culturii contemporane din România.

„S-ar consemna acolo atîtea eroice înfăptuiri românești în domeniul tehnicii, alături de atîtea biruinți ale spiritului și științei în medicină; s-ar cunoaște atunci munca neostenită a abitor institute științifice românești dintre care unele sînt superioare la tot ce găsim similar în străinătate; și s-ar putea constata atunci ca un titlu de glorie niciodată dezmințit al nostru, că prin năzuințele care o însuflețesc, prin personalitățile care le slujesc și prin idealurile care o conduc, România este și azi una din puterile făuritoare de viitor ale Europei”.

10. Preocupat tot mai intens de perspectiva păcii și de înlăturarea stării de șoc, de tragice și nedrepte sacrificii, Octavian Neamțu scrie cu curaj editorialul de duminică, 30 aprilie (nr. 128) intitulat *Tirania formulilor* :

„Cele mai multe neînțelegeri mari între popoare izvorăsc din faptul că nu se cunosc și necunoscîndu-se, nu se înțeleg.

În veacul de azi încă, a fost nevoie de un război răscolitor ca cel de azi, care a purtat popoarele dintr-un capăt al lumii pînă la celălalt, ca ele să se cunoască între ele direct. Întilnirea de azi este singeroasă și dure-roasă. Neamurile lumii se intilnesc ca să se ucidă între ele, utilizînd toată puterea lor materială în acest scop nicidecît folositor.

Întilnirea lor s-ar fi putut petrece însă, cu mai multă limpezime de cuget dacă ele, în vremea liniștii trecute ar fi pornit unul spre altul ca să se cunoască și să se înțeleagă.

Întilnirea aceasta a neamurilor a fost împiedicată, cu intențiunea de a le învrăjbi, ori numai dintr-o greșeală a spiritului, prin nenumăratele formule, etichete, cuvinte intrate „în uz” și tot felul de prejudecăți care ne-au amăgit timp de două decenii, și cu care ne-am mulțumit tot atîta vreme, fără să ne luăm osteneala de a cerceta ce se ascunde în dosul lor.

Au apărut deodată în viața publică, fluturate ca niște drapele îngîmfate în presă, trimbițate trufaș la radio, strecurate în broșuri și manifeste clandestine, una după alta, formulele politice ale vremii, ca niște apariții salvatoare pentru omenirea abia scăpată din războiul trecut. Ne-am agățat de ele cu convingerea și mai ales cu dorința ca să ne aducă binele dorit de ele; le-am slujit cu credință și cu un devotament care ne-a dus pînă la jertfa totală. Am făcut din lozincile politice idealuri de viață în așa măsură încît le-am primit fără a mai cerceta ce se ascunde sub ele. Așa au crescut în numai douăzeci de ani, imperii noi, mari și puternice, în admirația ori în hula oamenilor.

Dar acest uriaș proces politic și social nu a avut o dezvoltare armonică. Ca și cînd o formulă politică nu ar fi putut trăi decît din negarea absolută a alteia, între lozincile vremii s-a adîncit tot mai mult o prăpastie de netrecut, pînă la ciocnirea cea mai violentă.

Și am primit lucrurile cu orbirea celui devotat unei singure cauze, fără a socoti necesar să cercetăm ce se ascunde sub formula adversarului.

Războiul cu toate întilnirile lui, cu toate preliminariile și cu toate prefacerile lui a schimbat mult din toate aceste stări ideologice ale omenirii.

Astăzi formulele atotputernice de odinioară, care ne stăpîneau ca niște tirani neîndurați și-au pierdut mult din putere. Azi știm că deosebiriile dintre lozincile politice ale lumii, datorită puterii stărilor sociale și a dezvoltării generale spirituale și economice a lumii, sînt mult mai mici decît am fi putut bănuî. Omenirea se află azi la un nivel de viață spirituală și socială de aceeași natură, care impune rezolvări în același spirit, cu observarea adaptărilor dictate de realitățile naționale. De aceea, orice se preconizează pentru viitor, va trebui să meargă în această direcție a unor principii în acord cu aspirațiile naturale ale comunităților naționale. Formulele politice mincinoase ori seducătoare de odinioară rămîn astfel niște amintiri dintr-o vreme depășită și învinsă de experiența crîncenă a războiului care ne-a arătat că peste tot în lume, sîntem aceeași bieți oameni care caută Pacea și Binele. Și cu cît lupta se prelungește, această cunoaștere a oamenilor între ei se adîncește, avînd drept urmare o tot mai hotărîtă lepădare a noastră de tirania etichetelor goale care ne-a învrăjbit.

Și atunci poate în viitor, ne vom întoarce la formulele vechi și simple, care sînt doar niște adevăruri omenești și care cer doar Pace și Dreptate pentru toți”.

11. Gîndul îndreptat spre sensul cultural al unei situații de excepție, încrederea adîncă în forța creatoare a țărănimii și spiritul școlii gustiene se regăseseră întrunite în articolul *Încadrarea energîilor naționale din 6 mai 1944*.

„Pentru ca viitorul să fie o operă a noastră, a gîndirii, a muncii și a voinței noastre și nu numai urmarea unor hotărîri care s-ar lua de către alții, este necesar ca, de pe acum, întreaga națiune să-și pregătească viitorul.

Pentru un popor hotărît să trăiască potrivit cu idealurile sale naționale, nici o putere din lume și nici o teroare nu poate fi îndeajuns de mare ca să-l abată de la împlinirea celor necesare vieții lui în viitor.

În experiența oricui pot apărea scurte perioade de delăsare, de dezamăgire ori de deprimare, în care puterea de lucru scade, fiindcă pierd încrederea în dăinuirea roadelor muncii. Dar, aceste perioade nu-i îngăduit să dureze, fiindcă prelungirea lor ar avea consecințele cele mai dure-roase pentru viața comunității naționale.

Chiar azi întregul neam își poate orîndui, în ciuda celor mai mari împotriviri și chiar și numai din inițiativa lui cetățenească, un întreg plan de lucru, datorită căruia, orice s-ar întîmpla, viitorul să-l găsească întreg, unit, treaz, conștient de scopurile sale, organizat.

Pilda cea mai măreață și în această privință, o dă tot țărănimia. Neînduplecați, de la un capăt la altul al țării, plugarii își continuă viața după legile cele mai eterne ale unei depline armonii cu natura și cu viața mare, adevărată și dreaptă.

Dar, ar fi cea mai gravă greșală ca să lăsăm să-și facă drum cea mai slabă părere că, în timp ce ei își îndeplinesc neștiut funcțiunea socială și națională, pătura cărturărească și-ar fi părăsit pe aceea a ei.

Dimpotrivă, mai ales acum este necesar ca rolul îndrumător al cărturarilor să se îndeplinească neconținut, cu hotărîre, oricîte greutăți se vor arăta.

Acest lucru se va realiza în primul rînd printr-o prezență efectivă a cărturarilor în mijlocul țărănimii.

Piedicile sînt multe, în primul rînd acela de transport. Ele nu pot justifica însă absența cărturarilor de la împlinirea unor îndatoriri esențiale în viața națiunii.

O misiune trebuie împlinită cu învingerea tuturor greutăților și cu orice jertfe. O atitudine de așteptare prelungită, de pasivitate, de absență nu este în nici un caz justificată din partea nimănui.

Refugiații să nu constituie o masă deprimată care-și caută un loc în viața comunității naționale, ci să se integreze în unitatea socială căreia-i aparțin continuînd să împlinească munca părăsită; funcționămînta evacuată să nu lase impresia unei categorii secasă din rosturile ei și care își trece vremea oricum în așteptarea unei reluări de activitate. De asemenea, între aceste două categorii care se află într-o stare excepțională, localnicii nu trebuie să se lase pradă unui sentiment de deprimare ca în fața unor stări întristătoare.

Pretutindeni, o minte limpede, o energie constructivă și o voință hotărîtă vor putea da tuturor acestor forțe o încredere precisă în serviciul voluntar al unor activități utile comunității.

Inițiativele se pot produce deodată, din partea conducătorilor localnici și din partea celor veniți din alte părți. Localnicii să cheme la lucru pe cei care se află azi printre ei, iar cei veniți să-și arate dorința de a participa la viața constructivă a satului sau a orașului în care se află. Ce ar putea fi mai condamnabil decât prezența într-o localitate a unor oameni în deplină putere de lucru care, în loc să contribuie pozitiv la viața locală, își trece vremea în nelucrare? Și iarăși, ce ar putea fi mai înălțător decât conlucrarea lor în viața comunității care i-a primit?

În foarte multe locuri, refugiații și evacuații vor fi ei forța nouă, vie, dinamică, în stare să trezească din lincezeală viața locală.

În provinciile românești evacuate, au fost sute de oameni plini de energie, activi, oameni de inițiativă care aflându-se în centre noi vor putea continua acolo, în armonioasă colaborare cu localnicii, activitatea părăsită.

Locul de întâlnire și organizația de încadrare este Căminul cultural. Prin spiritul de generală colaborare care stăpânește această organizație culturală, prin programul său cuprinzător, cu secțiile sale de lucru, Căminul cultural reprezintă un instrument de încadrare națională și de acțiune socială, de cea mai mare însemnătate, mai ales în împrejurările de azi.

Numai așa, viața noastră va recăpăta vibrația plină de energie, ordonată și creatoare caracteristică popoarelor decise să-și croiască, împotriva tuturor piedicilor, un drum în acord cu aspirațiile sale supreme”.

Producerea continuă de valori materiale și spirituale, creativitatea în folosul viitorului sînt temelia optimismului care caracterizează poporul nostru. Octavian Neamțu credea în aceste valori și le propaga ca îndemnuri culturale.

12. „Ecolul” de vineri, 26 mai 1944 (nr. 154), zi a înălțării și a celor jertfiți în „Statornica suferință a poporului românesc”, publica pe prima pagină articolul *Duminică de război la sat* de Octavian Neamțu.

Referindu-se la orășenii siliți să se apropie de viața țărănească, la îmbărbătarea și pilda ce le-o oferă aceasta, Octavian Neamțu scrie: „... ca să poți trăi în sat, ești nevoit să intri în rîndul vieții satului, participînd la toate acele manifestări în care satul te primește și la care satul te cheamă. Deprins să fie o obște, satul nu îngăduie izolări în atitudini de așteptare ori nelucrare prea mult prelungită. Cu siguranța lui străveche, satul știe să lase fiecărui nou venit vreme îndeajuns ca să se obișnuiască și să cunoască lumea nouă în care a intrat”.

Fără să-i dojenească, dîndu-le exemplul frumos al unui sat oltean, Octavian Neamțu scrie în spiritul modelator și optimist al școlii lui D. Gusti: „Oriunde se află un om vrednic, un conducător social, creat în școala liberă a muncii culturale, așa cum această muncă s-a conturat în viața căminelor culturale, prezența orășenilor în sat a devenit un spor creator în viața locală... Întîlnirea satului cu orașul, dacă va fi bine îndrumată, poate avea urmările cele mai bune pentru viitoarea atmosferă a vieții românești, aducînd acolo disciplina naturală a muncii organizate.

Ideea cea mare a contactului cărturarilor, și în general a orașului cu satul, primește astfel o puternică și reinnoită consacrară”.

Cu gîndul la viitorul pașnic și la rodnică înfrățire a potențialului cultural al intelectualilor cu „disciplina naturală a muncii organizate” din

satul românesc, din obștea țărănească, autorul seamănă speranță în zile de grea suferință”.

Am transcris aceste puține articole din vasta activitate publicistică a lui Octavian Neamtu cu sentimentul că redându-le actualității, oferim, odată cu mărturia de patriotism și spirit progresist al unui intelectual român, prilejul regândirii în spiritul prezentului a unor valori perene ale culturii românești.

ELENA NEAMȚU, ALEXANDRU SINGER